

2025

№11

ISSN 3060-527X

TA'LIMDA ISTIQBOLLI IZLANISHLAR.

**TA'LIMDA ISTIQBOLLI
IZLANISHLAR**

Xalqaro ilmiy-metodik jurnal

**ПЕРСПЕКТИВНЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ**

Международный научно-методический
журнал

**PROSPECTIVE RESEARCH IN
EDUCATION**

International scientific methodological journal

№ 11-Son, 3-Qism 2025-yil

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2024 - yil 7 - iyundagi 355-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:

Tilavov Muxtor Hasan o'g'li

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

- Кулешов Валерий Владимирович** - pedagogika fanlari doktori, professor Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).
- Andriyenko Yelena Vasilyevna** - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta'limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).
- Romm Tatyana Aleksandrovna** - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta'lim instituti, Novosibirsk, Rossiya).
- Eko Sri Margianti** - Gunadarma universtiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Indoneziya).
- Xamidov Obidjon Xafizovich** - Buxoro davlat universiteti rektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor.
- Zaripov Lochin Rustamovich** - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta'limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O'quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish boshqarma boshlig'i).
- Nazarov Akmal Mardonovich** - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini mudiri).
- Saidov Azamat Ismoilovich** - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Samarqand davlat chet tillar instituti magistratura bo'limi boshlig'i).
- Qodirov Azizjon Anvarovich** - iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti Tabiiy fanlar va agrobiotexnologiya fakulteti dekani).
- Davlatov Suxrob Sayitjonovich** - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Buxoro davlat universiteti O'quv-uslubiy departament boshlig'i).
- Adizov Bobir Baxtiyorovich** - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Buxoro davlat universiteti Moliyalashtirish, iqtisodiy rivojlantirishni rejalashtirish departamenti boshlig'i).
- Paxrutdinov Shukriddin Ilyosovich** - siyosiy fanlar doktori, professor. Oriental universitetining "Iqtisodiyot va turizm" kafedrasini professori.
- Akramova Shaxnoza Abrorovna** - pedagogika fanlari nomzodi, professor (O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti, Harbiy-vatanparvarlik, ma'naviy-ma'rifiy tarbiya va yoshlar bilan ijtimoiy ishlash kafedrasini boshlig'i, podpolkovnik).
- Mamanazarova Nargiza Komildjanovna** - pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent. Oriental universitetining "Iqtisodiyot va turizm" kafedrasini professori.
- Ostanov Shuhrat Sharifovich** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti psixologiya kafedrasini dotsenti).
- Rustamov Shavkat Shuhrat o'g'li** - psixologiya fanlari doktori (DSc), (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini dotsenti).
- Dilova Nargiza Gaybullayevna** - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Kengash kotibi).
- Olimov Shirinboy Sharofovich** - pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti Pedagogika kafedrasini mudiri).
- Hamroyev Alijon Ro'ziqulovich** - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrasini mudiri).
- G'ofurov Azizbek Umarjonovich** - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent, (Farg'ona davlat universiteti Magistratura bo'limi boshlig'i).
- Ismatova Dilafuz Tuymuratovna** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini dotsenti).
- Ataboyev Nozimjon Bobojon o'g'li** - filologiya fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti xorijiy tillar fakulteti dekani).
- Atayeva Mexriniso Farxodovna** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Geliofizika, qayta tiklanuvchi energiya manbaalari va elektronika kafedrasini dotsenti).
- Xotamov Shuxrat Nosirovich** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy texnik instituti Gumanitar va ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti).
- Turdiyev Bexruz Sobirovich** - falsafa fanlari doktori (DSc), (Buxoro davlat universiteti "Yurisprudensiya, ijtimoiy-siyosiy fanlar kafedrasini professori).
- Fayziyeva Umida Asadovna** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Inson resurslarini boshqarish departamenti boshlig'i).
- Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrasini dotsenti).
- Axmadov Nazirjon Rahmat o'g'li** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrasini katta o'qituvchisi).
- Uzoqov Asliddin Mexritdinovich** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Buxoro davlat pedagogika instituti Harbiy ta'lim fakulteti boshlig'ining o'quv ishlari bo'yicha o'rinbosari).
- Ataxo'jayeva Shaxlo Anvarovna** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (University of Business and Science Oliy ta'lim muassasasi "Ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar, ilmiy pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi" boshlig'i).
- Salixov Saidamir Alisher o'g'li** - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) (Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi v.b. dotsenti).
- Xusenov Murodjon Zoxirovich** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Raqamli ta'lim texnologiyalari departamenti boshlig'i).
- Axmedov Aminjon Amrullayevich** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti Ta'lim sifati nazorati bo'limi, Bilim va malakalarni baholash sektori yetakchi mutaxassisi).
- Azimov Asqadjon Axtamovich** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti "Rektor ofisi yetakchi mutaxassisi).
- Sadiyev Erali Samiyevich** - tibbiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dotsent Buxoro davlat tibbiyot instituti Biotibbiyot fakulteti dekan movuni.
- Quliyev Yorqin Karimovich** - psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Buxoro davlat universiteti Korrupsiyaga qarshi kurashish "Komplaens nazorat" tizimini boshqarish bo'limi boshlig'i).
- Shukurov Rahim Salimovich** - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti Sport nazariyasi va metodikasi kafedrasini professori).

Mas'ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Tilavov Mukhtor Hasan o'g'li

Doctor of Philosophy in Psychology (PhD), associate docent

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Kuleshov Valeriy Vladimirovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Andrienko Yelena Vasilyevna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information, and Technology Education, Novosibirsk, Russia).

Romm Tatyana Aleksandrovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities, and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Eko Sri Margianti – Rector of the Gunadarma University, Doctor of Economic Sciences, Professor (Indonesia).

Khamidov Obidjon Khafizovich – Rector of Bukhara State University, Doctor of Economic Sciences, Professor.

Zaripov Lachin Rustamovich – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Scientific-Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science, and Innovations of the Republic of Uzbekistan).

Nazarov Akmal Mardonovich – Doctor of Psychology (DSc), Professor (Head of the Department of Psychology, Bukhara State University).

Saidov Azamat Ismoilovich – Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Head of the Master's Department at the Samarkand State Institute of Foreign Languages).

Qodirov Azizjon Anvarovich – Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor (Dean of the Faculty of Natural Sciences and Agro-Technology at Bukhara State University).

Davlatov Suhrob Sayitjonovich – PhD in Economics, Associate Professor (Head of the Academic and Methodological Department, Bukhara State University).

Adizov Bobir Baxtiyorovich – PhD in Economics, Associate Professor (Head of the Department of Financial Management and Economic Development Planning, Bukhara State University).

Rakhutdinov Shukriddin Iyosovich – Doctor of Political Sciences, Professor (Professor of the “Economics and Tourism” Department at the Oriental University).

Akramova Shakhnoza Abrorovna – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor (Head of the Department of Military-Patriotic, Spiritual-Educational Education, and Social Work with Youth at the University of Public Safety of the Republic of Uzbekistan).

Mamanazarova Nargiza Komildjanovna – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor. Professor at the “Economics and Tourism” Department at Oriental University.

Ostanov Shuhrat Sharifovich – PhD in Psychology (Associate Professor at the Psychology Department of Bukhara State University).

Rustamov Shavkat Shuhratovich - Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor of the Department of Psychology at Bukhara State University.

Dilova Nargiza Gaybullayevna – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Secretary of the Council of Bukhara State University).

Olimov Shirinboy Sharofovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Head of the Pedagogy Department at Bukhara State University).

Hamroyev Alijon Roziqulovich – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Head of the Department of Primary Education Methodology at Bukhara State University).

G'ofurov Azizbek Umarjonovich – Doctor of Psychology (DSc), Associate Professor (Head of the Master's Program at Fergana State University).

Ismatova Dilafuz Tuymuratovna – PhD in Psychology (Associate Professor at the Psychology Department of Bukhara State University).

Ataboyev Nozimjon Bobojon o'g'li – Doctor of Philology, Professor (Dean of the Faculty of Foreign Languages at Bukhara State University).

Atayeva Mexriniso Farxodovna – PhD in Pedagogical Sciences (Associate Professor at the Department of Geophysics, Renewable Energy Sources, and Electronics at Bukhara State University).

Xotamov Shuxrat Nasirovich – PhD in Pedagogical Sciences (Associate Professor at the Department of Humanities and Social Sciences at the Military Technical Institute of the National Guard of the Republic of Uzbekistan).

Turdiyev Bekhruz Sobirovich - Doctor of Philosophical Sciences (DSc), Professor of the Department of Jurisprudence and Socio-Political Sciences at Bukhara State University.

Fayziyeva Umida Asadovna – PhD in Pedagogical Sciences (Associate Professor, Head of the Department of Human Resources Management at Bukhara State University).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich – PhD in Pedagogical Sciences (Associate Professor at the Department of Information Systems and Digital Technologies at Bukhara State University).

Ahmadov Nazirjon Rahmat o'g'li – PhD in Psychology (Lecturer at the Psychology Department of Bukhara State University).

Uzokov Asliddin Mexritdinovich – PhD in Pedagogical Sciences (Associate Professor, Deputy Dean for Academic Affairs, Bukhara State Pedagogical Institute, Faculty of Military Education).

Atakhodzhaeva Shakhlo Anvarovna – PhD in Psychology (Associate Professor, Head of the Research, Innovations, and Pedagogical Staff Training Department at the University of Business and Science).

Salikhov Saidamir Alisherovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Acting Associate Professor at the Higher School of Business and Entrepreneurship under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan.

Khuseinov Murodjon Zokhirovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Head of the Department of Digital Educational Technologies, Bukhara State University.

Akhmedov Aminjon Amrullayevich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Leading Specialist of the Knowledge and Skills Assessment Sector, Department for Quality Control of Education, Bukhara State University.

Azimov Asqadjon Akhtamovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Leading Specialist of the Rector's Office, Bukhara State University.

Sadiyev Erali Samiyevich – Doctor of Philosophy (PhD) in Medical Sciences, Associate Professor, Deputy Dean of the Faculty of Biomedical Sciences, Bukhara State Medical Institute.

Quliyev Yorqin Karimovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor, Head of the Department for Managing the “Compliance Control” System for Combating Corruption, Bukhara State University.

Shukurov Rahim Salimovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Sports, Bukhara State University.

Responsible Secretary: Dehkonboyev Shohjahon Oybek o'g'li – lecturer, psychology department, Bukhara state university.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Тилавов Мухтор Хасан угли

Доктор философии по психологии (PhD), доцент

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович – Доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна – Доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационного и технологического образования, Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна – Доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарного и социального образования, Новосибирск, Россия).

Эко Сри Маргианти – Ректор Университета Гунадарма, доктор экономических наук, профессор (Индонезия).

Хамидов Обиджон Хафизович – Ректор Бухарского государственного университета, доктор экономических наук, профессор.

Зарипов Лачин Рустамович – Доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр по развитию высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан).

Назаров Акмал Мардонович – Доктор психологических наук (DSc), профессор (Заведующий кафедрой психологии Бухарского государственного университета).

Саидов Азамат Исмоилович - доктор психологических наук (DSc), профессор (заведующий магистратурой Самаркандского государственного института иностранных языков).

Кодиров Азизжон Анварович – Доктор экономических наук (DSc), доцент (Декан факультета естественных наук и агротехнологий Бухарского государственного университета).

Давлатов Сухроб Саиджонович – Доктор философии по экономике (PhD), доцент (Заведующий учебно-методическим отделом Бухарского государственного университета).

Адизов Бобир Бахтиёрович – Доктор философии по экономике (PhD), доцент (Заведующий кафедрой финансового менеджмента и экономического развития Бухарского государственного университета).

Рахутдинов Шукридин Ильёевич – Доктор политических наук, профессор (Профессор кафедры "Экономика и туризм" Восточного университета).

Акракова Шахноза Абрововна – Кандидат педагогических наук, профессор (Заведующая кафедрой военно-патриотического, духовно-образовательного воспитания и социальной работы с молодежью в Университете общественной безопасности Республики Узбекистан).

Маманазарова Наргиза Комильджановна – Доктор педагогических наук (DSc), доцент. Профессор кафедры "Экономика и туризм" Восточного университета.

Останов Шухрат Шарифович – Доктор философии по психологии (PhD), доцент кафедры психологии Бухарского государственного университета.

Рустамов Шавкат Шухрат угли - доктор психологических наук (DSc), доцент кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Дилова Наргиза Гайбуллаевна – Доктор педагогических наук (DSc), профессор (Секретарь совета Бухарского государственного университета).

Олимов Ширинбой Шарофович – Доктор педагогических наук, профессор (Заведующий кафедрой педагогики Бухарского государственного университета).

Хамроев Алижон Розикюлович – Доктор педагогических наук (DSc), профессор (Заведующий кафедрой методики начального образования Бухарского государственного университета).

Гофуров Азизбек Умаржонович – Доктор психологии (DSc), доцент (Заведующий магистратурой Ферганского государственного университета).

Исматова Дилафруз Туймуратовна – Доктор философии по психологии (PhD), доцент кафедры психологии Бухарского государственного университета.

Атабов Нозимжон Бобожон угли – Доктор филологических наук, профессор (Декан факультета иностранных языков Бухарского государственного университета).

Атаева Мехринисо Фарходовна – Доктор педагогических наук (доцент кафедры геофизики, возобновляемых источников энергии и электроники Бухарского государственного университета).

Хотамов Шухрат Носирович – Доктор педагогических наук (PhD), доцент кафедры гуманитарных и социальных наук Военно-технического института Национальной гвардии Республики Узбекистан.

Турдиев Бехруз Собирович - доктор философских наук (DSc), профессор кафедры «Юриспруденция и общественно-политические науки» Бухарского государственного университета.

Файзиева Умида Асадовна – Доктор педагогических наук (PhD), доцент (Заведующий кафедрой управления человеческими ресурсами Бухарского государственного университета).

Мухлисов Содикжон Саиджонович – Доктор педагогических наук (PhD), доцент кафедры информационных систем и цифровых технологий Бухарского государственного университета.

Ахмадов Назаржон Рахмат угли – Доктор философии по психологии (PhD), преподаватель кафедры психологии Бухарского государственного университета.

Узоков Аслидин Мехритдинович – Доктор философии по педагогике (PhD), доцент (Заместитель декана по учебной работе Бухарского педагогического института, факультет военного образования).

Атаходжаева Шахло Анваровна – Доктор философии по психологии (PhD), доцент (Заведующий отделом научных исследований, инноваций и подготовки научно-педагогических кадров Университета бизнеса и науки).

Салихов Саидамир Алишерович – доктор философии (PhD) по экономическим наукам, и.о. доцента Высшей школы бизнеса и предпринимательства при Кабинете Министров Республики Узбекистан.

Хусенов Муроджон Захирович – доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, начальник департамента цифровых образовательных технологий Бухарского государственного университета.

Ахмедов Аминжон Амруллаевич – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, ведущий специалист сектора оценки знаний и квалификаций отдела контроля качества образования Бухарского государственного университета.

Азимов Аскаджон Ахтамович – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, ведущий специалист офиса ректора Бухарского государственного университета.

Садиев Эрали Самиевич – доктор философии (PhD) по медицинским наукам, доцент, заместитель декана биомедицинского факультета Бухарского государственного медицинского института.

Кулиев Ёркин Каримович – доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент, начальник отдела по управлению системой «Комплаенс-контроль» по противодействию коррупции Бухарского государственного университета.

Шукуров Рахим Салимович – доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, профессор кафедры теории и методики спорта Бухарского государственного университета.

Ответственный секретарь: Дехконбоев Шохжахон Ойбекович – преподаватель кафедры психологии Бухарского государственного университета..

Шукуров Рахим Салимович – доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, профессор кафедры теории и методики спорта Бухарского государственного университета.

Ответственный секретарь: Дехконбоев Шохжахон Ойбекович – преподаватель кафедры психологии Бухарского государственного университета..

ega. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, nutq ko'nikmalarini samarali rivojlantirish uchun lingvodidaktik yondashuvlarni to'g'ri tanlash, interfaol va ijodiy metodlardan foydalanish, shuningdek, raqamli ta'lim vositalarini integratsiyalash zarur. Nutqiy ko'nikmalar nafaqat grammatika va talaffuzni o'rganish bilan chegaralanmaydi, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlash, o'z fikrini aniq ifoda etish va kommunikativ faoliyatga tayyor bo'lishini ta'minlaydi. Shu bois, nutqni rivojlantirish pedagogik jarayonning markaziy yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi.

Matnni o'qish, hikoya tuzish, rolli o'yinlar va ijodiy mashqlar orqali o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rag'batlantirish, nutqni aniqlovchi ilovalar, interfaol dasturlar va virtual platformalar yordamida talaffuz, grammatik tuzilma va lug'at boyligini mustahkamlash muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarga o'z fikrlarini mustaqil ifoda etish, matn asosida savol-javoblar va muammoli vazifalar orqali nutq ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatini yaratish, dialogik o'qish, suhbat, film va elektron kitoblar orqali matnni chuqur tushunish va ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirish, har bir o'quvchining nutq rivojlanish darajasini hisobga olib, shaxsga yo'naltirilgan mashg'ulotlarni tashkil etish nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu tarzda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogik va psixologik jihatdan tizimli yondashuvni talab qiladi, bu esa ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. // [www. Ziyonet.uz](http://www.Ziyonet.uz)
2. Lex.uz "O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi"
3. Hamroyev A.R. Ona tili ta'limida o'quvchilarning ijodiy faoliyatini loyihalashtirish. Pedagogika fanlari doktori(DSc)ilmiy darajasini olish uchun yozilgan diss. -Toshkent, 2020.-242 bet
4. Mavlonova K. Ona tili fanini adabiyot fani bilan badiiy matn orqali integratsiyalab o'qitish metodikasini takomillashtirish. P.f.f.d (PhD) ilmiy darajasini uchun yozilgan diss avtorefarati. -T.: 2019. - 22 b.
5. Yusupova Sh. Ona tili ta'limi samaradorligini oshirish va ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etish. P.f.n. diss TDPI. -T, 1998. – 137 b
6. Yo'ldashev, A. Ta'limda suniy intellektning imkoniyatlari. (2022). Academic research in educational sciences, 3(11), 726-729
7. Yuldasheva N. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida lug'aviy sinonimlarni yangi ped texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi. P.f.n ilmiy darajasini olish uchun yozilgan diss. -T., 2002. - 123 b.

Abdujabbarova Feruza Abdunazarovna,
Oriental Univeriseti
filologiya fanlari nomzodi, dotsent
e-mail:feruzaabdujabbarova@yandex.com

XI–XII ASR TURKIY MANBALARI LEKSIKASINING LINGVOMADANIY TALQINI VA UNING O‘ZBEK TILIDAGI KO‘RINISHLARI

Annotatsiya. Maqolada XI–XII asr turkiy yozma manbalarining - “Qutadg‘u bilig”, “Devonu lug‘otit turk” va “Hibatul-haqoyiq” asarlarining leksik tizimi lingvomadaniy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda bu asarlar tili xalqning ma’naviy dunyosi, axloqiy qadriyatlari, diniy-falsafiy qarashlari va ijtimoiy ongining ifodasi sifatida baholanadi. Muallif uch asosiy lingvomadaniy qatlamni - madaniy-maishiy, ma’naviy-axloqiy va diniy-falsafiy qatlamlarni ajratib ko‘rsatadi. Tahlil natijasida “bilim”, “adolat”, “adab”, “el-yurt”, “haq”, “sabr” kabi konseptlar turkiy xalqlarning madaniy identitetini shakllantiruvchi asosiy lingvomadaniy markazlar ekanligi aniqlangan. Shuningdek, maqolada o‘zbek tilining ushbu tarixiy leksika bilan semantik uzviyligi ko‘rsatilib, turkiy madaniyatdagi til va tafakkur barqarorligi ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so‘zlar: lingvomadaniyat, XI–XII asr manbalari, turkiy leksika, konsept, madaniy qatlam, semantik uzviylik.

Аннотация. В статье рассматривается лексическая система тюркских письменных памятников XI–XII веков - «Кутадгу билиг», «Дивану лугат ит-турк» и «Хибатул-хакаик» - с точки зрения лингвокультурологии. Автор анализирует лексику этих произведений как отражение духовного мира народа, его моральных ценностей, религиозно-философских взглядов и общественного сознания. В работе выделены три основных лингвокультурных слоя: культурно-бытовой, нравственно-этический и религиозно-философский. Исследование показывает, что концепты «знание», «справедливость», «нравственность», «народ», «терпение» служат важнейшими элементами культурной идентичности тюркских народов. Подчеркивается семантическая преемственность между древнетюркской лексикой и современным узбекским языком, что свидетельствует о стабильности культурно-языковых традиций.

Ключевые слова: лингвокультура, тюркская лексика, XI–XII века, культурная преемственность, концепт, этнолингвистика.

Abstract. The article explores the lexical system of 11th–12th century Turkic written sources - Kutadgu Bilig, Divanu Lugat it-Turk, and Hibatul-Haqa’iq - from a linguocultural perspective. The study interprets the vocabulary of these works as a reflection of the Turkic people’s spiritual world, moral values, religious-philosophical worldview, and collective consciousness. Three main linguocultural layers are identified: cultural-domestic, moral-ethical, and religious-philosophical. The research highlights key concepts such as knowledge, justice, virtue, nation, and patience as central to the Turkic cultural identity. Furthermore, the paper demonstrates the semantic continuity between medieval Turkic and modern Uzbek lexicon, emphasizing the cultural and linguistic stability across centuries.

Key words: linguoculture, Turkic lexicon, XI–XII century sources, concept, cultural continuity, semantic heritage.

Kirish. XI–XII asr turkiy manbalarining leksik tizimi xalqning ma’naviy dunyosini, ijtimoiy qadriyatlarini va dunyoqarashini aks ettiruvchi muhim lingvomadaniy manba hisoblanadi [Mahmud Koshg‘ariy, 1960; Yusuf Xos Hojib, 1971; Ahmad Yugnakiy, 1974]. Har

bir soʻz oʻsha davr jamiyatining madaniy modeli, axloqiy qadriyati va dunyo haqidagi tasavvurini ifodalagan [Joʻrayev, 2015].

Til birliklarini lingvomadaniy jihatdan tahlil qilish jarayonida soʻzlar madaniy kod sifatida qaraladi, yaʼni ular faqat maʼno emas, balki maʼnaviy tajriba va jamoaviy ong mahsulini tashuvchi sanaladi [Mamatov, 2019; Ergashev, 2018]. Shu nuqtai nazardan, “Qutadgʻu biligʻ”, “Devonu lugʻotit turkʻ”, “Hibatul-haqoyiq” singari asarlar leksikasi xalqning tarixiy xotirasini oʻzida mujassam etgan madaniy-lingvistik manba sifatida baholanishi oʻrinli sanaladi [Abdullayeva, 2022].

Turkiy xalqlar tafakkurida “adolat”, “el-yurt”, “vatan”, “odamiylik”, “ilm”, “aql”, “fahm-farosat”, “andisha”, “sabr” kabi tushunchalar universal qadriyatlar boʻlish bilan birga, oʻziga xos milliy mazmun kasb etgan [Qodirova, 2021; Ceylan, 2012]. Bularning har biri oʻsha davr ijtimoiy hayotini, siyosiy tartibini va axloqiy tamoyillarini belgilab bergan [Bartold, 1963; Tekin, 2000].

Demak, turkiy yozma yodgorliklar nafaqat tarixiy, balki madaniy-hissiy meros sifatida ham xalqning dunyoqarashini, qadriyatlar va maʼnaviy anʼyanalarini ilmiy asosda anglash imkonini beradi [Brown & Ogilvie, 2009]. Shu sababli, ushbu davr manbalari leksikasini lingvomadaniy tahlil qilish bugungi oʻzbek tilining semantik ildizlarini yoritishda muhim ilmiy ahamiyatga ega [Abdurahmonova, 2020; Mamatov, 2019].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Turkiy yozma manbalar tili uch asosiy lingvomadaniy qatlamni oʻzida mujassam etgan[Ergashev, 2018; Mamatov, 2019]:

1. Madaniy-maishiy qatlam - xalqning turmush tarzi, urf-odatlarini, anʼnaviy kasb va hunarlari bilan bogʻliq leksika [Koshgʻariy, 1960; Yusuf Xos Hojib, 1971].:

“Uy”, “yurt”, “ovul”, “toy”, “bozor”, “qorovul”, “bazar”, “boʻriq” kabi soʻzlar oʻsha davr ijtimoiy muhitini yoritgan [Ceylan, 2012; Klyashtorny & Sultanov, 2004].

2. Maʼnaviy-axloqiy qatlam - “adab”, “halol”, “haq”, “sabr”, “toʻgʻrilik”, “sadoqat”, “or” kabi birliklar orqali xalqning axloqiy mezonlari ifodalangan [Joʻrayev, 2015; Abdullayeva, 2022].

Bu qatlam insoniy kamolot, ruhiy poklik va ijtimoiy adolat gʻoyalarini tilda mustahkamlagan[Qodirova, 2021].

3. Diniy-falsafiy qatlam - “taqvo”, “hikmat”, “zohid”, “haqiqat”, “nafs”, “ruh”, “sabr”, “ishq” kabi soʻzlar bilan belgilanadi [Ahmad Yugnakiy, 1974; Tekin, 2000].

Ular islomiy tasavvuf tafakkurining lingvistik ifodasi sifatida xalq ongiga chuqur singgan[Bartold, 1963; Abdullayeva, 2022].

Bu uch qatlam oʻzaro integratsiyada boʻlib, tildagi leksik birliklar madaniy uzviylikni yaratgan [Mamatov, 2019]. Natijada turkiy tilda shakllangan koʻplab soʻzlar oʻzbek adabiy tilida semantik va konseptual jihatdan davom etgan[Abdurahmonova, 2020].

“Qutadgʻu biligʻ”, “Devonu lugʻotit turkʻ” va “Hibatul-haqoyiq” leksikasining madaniy umumiyliklarini tahlil qilish, ularning oʻzbek tiliga taʼsir doirasini tekshirish orqali ushbu asarlar oʻz davrining eng yirik madaniy-lisoniy yodgorliklari sifatida xalqning maʼnaviy ideallarini til orqali ifodalanganligi oʻrganildi.

Tahlil va natijalar

Ularning leksikasini lingvomadaniy jihatdan quyidagicha tavsiflash mumkin:

1. “Qutadgʻu biligʻ”dagi madaniy konseptlar

Asarda “bilim”, “adl”, “tenglik”, “el”, “yurt”, “boshliq”, “xalq”, “farosat” kabi soʻzlar davlat boshqaruvi madaniyati va insoniy fazilatlar konseptini aks ettiradi.

Masalan, “adolat” konsepti faqat siyosiy tamoyil emas, balki jamiyat barqarorligini taʼminlovchi maʼnaviy kuch sifatida talqin qilinadi.

2. “Devonu lugʻotit turkʻ”dagi madaniy qatamlar

Mahmud Koshg'ariy nafaqat lug'at tuzgan, balki xalqning urf-odati, qadriyatlari, diniy tasavvurlarini tilda qayd etgan.

“Yurt”, “el”, “bo‘ri”, “qon”, “toy”, “qul”, “ota”, “ona” kabi birliklar turkiy xalqning ijtimoiy tuzilmasi va axloqiy tasavvurini yoritadi.

3. “Hibatul-haqoyiq”dagi ma’naviy leksika

Ahmad Yugnakiy asarida “hikmat”, “taqvo”, “nafs”, “or”, “halol”, “sadoqat” kabi so‘zlar tasavvufiy-axloqiy konseptlarning markazida turadi.

Bu so‘zlar orqali insoniy kamolot, ruhiy poklanish va ma’naviy erkinlik g‘oyalari ifodalangan.

Shunday qilib, uchala manba tilida madaniy birlik, ma’naviy izchillik va til orqali uzatilayotgan qadriyatlar tizimi mavjud.

O‘zbek tili XI–XII asr turkiy manbalarining to‘g‘ridan-to‘g‘ri davomchisi sifatida shakllangan. Shu bois o‘sha davr leksikasi zamonaviy o‘zbek tilida ham iz qoldirgan.

XI–XII asr turkiy leksikasining o‘zbek tilidagi semantik davomiyligi

(1- jadval)

Tarixiy birlik	Zamonaviy shakl	Ma’no davomiyligi
bilim	bilim	to‘liq saqlangan
adab	odob, madaniyat	semantik jihatdan kengaygan
el	xalq	semantik torayish yuz bergan
yurt	vatan	barqaror semantika
haq	haqiqat, adolat	konseptual davomiylik
sabr	sabr	barqaror madaniy semantika
taqvo	taqvo	ma’no barqarorligi

Ko‘rinib turibdiki, tarixiy manbalarda ishlatilgan ko‘plab birliklar zamonaviy o‘zbek tili lug‘atida ham faol qo‘llaniladi. Ayrim so‘zlarning semantik maydoni toraygan yoki mazmuni falsafiydan maishiyga siljigan.

Masalan, “adab” so‘zi ilgari “madaniyat”, “axloqiy go‘zallik”ni bildirgan bo‘lsa, bugungi o‘zbek tilida u “odob” shaklida “xulq, muomala” ma’nosiga ko‘proq urg‘u beradi.

Shunga qaramay, bunday leksik uzluksizlik turkiy til madaniyatining barqarorligini ko‘rsatadi.

XI–XII asr turkiy leksikasining lingvomadaniy meros sifatida qadri juda yuksak, chunki turkiy yozma manbalar faqat tarixiy yodgorlik emas, balki madaniy identitetni shakllantiruvchi lingvistik asosdir. Bu asarlar tili orqali xalq o‘z axloqiy idealini, ijtimoiy qadriyatlarini va milliy ruhini avloddan-avlodga yetkazgan.

Ularning leksikasida:

- xalqning dunyoqarashi,
- axloqiy me’yorlar,
- diniy-falsafiy qadriyatlari,
- estetik didi va
- ijtimoiy ong darajasi aks etgan.

Bu jihatdan turkiy leksika - bu xalqning jamoaviy ong xotirasidir.

Tilshunoslikda bunday soʻzlar “madaniy belgilar” deb yuritiladi, chunki ular millatning tarixiy-madaniy oʻzligini belgilovchi ramz sifatida yashab kelmoqda.

Xulosa. XI–XII asr turkiy yozma yodgorliklari - “Devonu lugʻotit turk”, “Qutadgʻu bilig”, “Hibatul-haqoyiq” kabi asarlar turkiy xalqlarning maʼnaviy, madaniy va ijtimoiy hayotini yorituvchi bebaho manbalardir. Ularning leksik tarkibini lingvomadaniy nuqtai nazardan oʻrganish til va madaniyat oʻrtasidagi oʻzaro bogʻliqlikni, xalq tafakkurining tarixiy-madaniy ildizlarini aniqlash imkonini beradi. Tadqiqot natijalariga koʻra, ushbu manbalar leksikasi oʻzida xalq ruhiyatining, maʼnaviy qadriyatlarining va dunyoqarashining til shaklidagi ifodasini mujassam etgan.

Yuqoridagi manbalar leksikasining tahlili jarayonida quyidagi ilmiy xulosalarni keltirib chiqardi:

XI–XII asr turkiy manbalari leksikasi xalq madaniyatining tildagi koʻrinishidir. Har bir leksik birlik oʻz zamonining madaniy semasini, xalqning hayot tarzi, dunyoqarashi va ijtimoiy qadriyatlarini aks ettiradi. Shu boisdan bu davr leksikasini tahlil qilish orqali turkiy xalqlarning mental-madaniy portretini tiklash mumkin.

Oʻrganilgan manbalar leksikasida uch asosiy madaniy qatlam aniqlandi:

etnografik-maishiy qatlam – xalqning kundalik hayoti, turmush tarzi va moddiy madaniyatini aks ettiradi (“yurt”, “toy”, “bozor”, “qoʻrgʻon” va b.).

axloqiy-maʼnaviy qatlam – axloq, odob, sadoqat, sabr, halollik kabi qadriyatlarni ifoda etuvchi birliklardan iborat (“adab”, “haq”, “sadoqat”, “toʻgʻrilik” va b.).

diniy-falsafiy qatlam – tasavvuf va islom falsafasi bilan bogʻliq konseptlarni oʻzida mujassam etadi (“nafs”, “ruh”, “hikmat”, “haqiqat”, “nur” va b.).

Asosiy lingvomadaniy konseptlar sifatida “bilim”, “adolat”, “adab”, “el-yurt” kabi konseptlar eng faol lingvomadaniy markazlar sifatida aniqlandi. Bu konseptlar xalqning axloqiy, siyosiy va ijtimoiy hayotini tartibga soluvchi madaniy semantik tizimni tashkil etgan.

Turkiy manbalar orasidagi oʻzaro lingvomadaniy bogʻliqlik mavjud boʻlib, ulardan, “Devonu lugʻotit turk” asari xalq tilining etnolingvistik asoslarini belgilagan boʻlsa, “Qutadgʻu bilig” esa bu asosni siyosiy-axloqiy falsafa darajasiga koʻtargan. “Hibatul-haqoyiq”da tasavvufiy yoʻnalish ustivor boʻlib, unda til orqali ruhiy-maʼnaviy kamolot konsepsiyasini shakllangan. Shu tariqa, bu uch asar turkiy madaniyatning lingvokulturologik zanjirini tashkil etadi.

Zamonaviy oʻzbek tili leksikasida bu davr manbalaridagi koʻplab birliklar semantik barqarorlikni saqlagan. “Bilim”, “adolat”, “haq”, “yurt”, “el” kabi birliklar bugungi kunda ham oʻz madaniy semantikasini yoʻqotmagan, bu esa til taraqqiyotida madaniy uzluksizlik mavjudligini koʻrsatadi.

XI–XII asr turkiy manbalari leksikasi xalqning madaniy xotirasi sifatida til orqali avloddan-avlodga oʻtgan konseptual tizimni saqlagan. Bu tizim xalq tafakkurining kognitiv modeli boʻlib, u oʻzbek tilining bugungi semantik maydonlarida ham yashovchanlikni davom ettirmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati.

1. Mahmud Koshgʻariy. Devonu lugʻotit turk. - Toshkent: Fan nashriyoti, 1960.
2. Yusuf Xos Hojib. Qutadgʻu bilig. - Toshkent: Gʻafur Gʻulom nomidagi Adabiyot va sanʼat nashriyoti, 1971.
3. Ahmad Yugnakiy. Hibatul-haqoyiq. - Toshkent: Yozuvchi, 1974.
4. Joʻrayev, N. (2015). “Qutadgʻu bilig” asarida axloqiy tushunchalarning lingvomadaniy tahlili. Oʻzbek tili va adabiyoti jurnali, №6, 45–52.

5. Ergashev, A. (2018). Turkiy tillar leksikasining tarixiy taraqqiyoti va lingvomadaniy tahlili. - Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Mamatov, B. (2019). Til va madaniyat: lingvokulturologik yondashuv asoslari. - Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
7. Abdurahmonova, M. (2020). O'zbek tilida qadimiy turkiy qatlamning semantik davomiyligi. - Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
8. To'xtayev, T. (2017). Turkiy yozma yodgorliklar leksikasi va xalq madaniyati. - Samarqand: SamDU nashriyoti.
9. Qodirova, D. (2021). "Turkiy tillar tarixida 'adolat' konseptining shakllanishi va o'zbek tilidagi izchilligi". TDPU ilmiy to'plami, №3, 112–120.
10. Kononov, A. N. (1958). Grammatika sovremennogo uzbekskogo yazyka. - Moskva: AN SSSR.
11. Baskakov, N. A. (1969). Vvedenie v izuchenie tyurkskix yazykov. - Moskva: Nauka.
12. Klyashtorny, S. G., & Sultanov, T. I. (2004). Gosudarstva i narody Evraziyskikh stepey: Drevnost' i srednevekov'e. - Sankt-Peterburg: Peterburgskoe Vostokovedenie.
13. Tekin, T. (2000). A Grammar of Orkhon Turkic. - Bloomington: Indiana University Press.
14. Ceylan, E. (2012). Turkic Cultural Heritage and Linguistic Continuity. - Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
15. Brown, K., & Ogilvie, S. (Eds.). (2009). Concise Encyclopedia of Languages of the World. - Oxford: Elsevier.
16. Bartold, V. V. (1963). Sochineniya. Tom V: Turetskie narody i islom. - Moskva: Nauka.
17. Abdullayeva, Z. (2022). "Turkiy yozma manbalarda axloqiy tushunchalarning lingvokulturologik talqini". Filologiya masalalari jurnali, №2, 56–63.

MUNDARIJA:

Esenbaev Djanibek Tairovich		Favqulodda vaziyatning ma'muriy - huquqiy rejimi tushunchasi	5
G'afforova Fattoyevna	Shaxnoza	Talabalarining atom fizikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish faoliyatini raqamli texnologiyalar vositasida takomillashtirishning didaktik talablari va pedagogik sharoitlari	11
Maturazova Matiyazovna	Zulfiya	Qoraqalpoq talaba yoshlarning milliy identifikatsiyasini shakllantirishda madaniy meros va zamonaviy ijtimoiy muhit omillarining o'zaro ta'siri	16
Olimova Ibroximjon qizi	Nodirabegim	Inklyuziv ta'lim sharoitida bo'lajak surdopedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari	22
Yo'ldoshev Zohidjon o'g'li	Sobitali	Tibbiyot ta'lim muassasalari talabalariga valeologiya fanini o'qitishning didaktik imkoniyatlari	27
Samandarova Mirjamilovna	Shaxnoza	Dart dasturlash tilida ma'lumotlar tuzilmalari bilan ishlash ya'ni LISTS, SETS, MAPS, TUPLES tuzilmalari.	32
Abdiraxmonova Sharofjon qizi	Sevinch		
Marqayeva Bekmurot qizi	Sabrina		
Kadirov Ibragimovich	Ilyosjon	O'zbekistonda bosh prokurorning qonunchilik tashabbusi	38
Atayeva Isakovna	Maloxat	Zamonaviy maktab o'qituvchisining kasbiy mobilligini rivojlantirish: nazariy va amaliy yondashuvlar	44
Fattoyeva Raxmatovna	Zarina	Soha leksikasida qisqartmalarning ifodalanish xususiyatlari (ingliz va o'zbek tillari misolida)	48
Negmatova Shermatovna	Zulayho	O'qish savodxonligi darslarida etnopedagogik manbalardan foydalanishda yangi ta'lim texnologiyalarining o'rni	52
Nematova Tursunboyevna	Zebo	Klinik muolajalar haqidagi autentik videolar orqali tibbiyot talabalarida mantiqiy tafakkurni rivojlantirish	59
Siddiqova Sharaviddinovna	Gulnoza	Musiqqa darslarida interfaol metodlar orqali o'quvchilarda ijodiy qobiliyatni rivojlantirish	64
Rayimova Bobonazarovna	Nigina	Muhandislik ta'limida ekologik madaniyatni shakllantirishda qonunchilikning o'rni	67
Shadmanov Mirzamaxmud Alisherovich		Urologiya fanini takomillashtirishda "SWOT" texnologiyasini qo'llash	71
Сулаймонова Абдурахмановна	Дилора	Обогащение словарного запаса как основа успешного овладения русским языком как иностранным	76
Sadulloeva Gaybulloyevna	Maxfuza	Kasbiy-amaliy ko'nikmalarning o'ziga xos xususiyatlari	80
Aliyeva Mahkampo'latovna, Sodikova Irgashevna	Nodira Nigora	Interaktiv usullar va ularning ta'lim tizimida qo'llashning samaradorligi	86

Juraeva Makhliyo Rashidovna	Methodological importance of developing students' communicative competence in english	90
Jumayeva Mehribon Abduvoxitovna	Bo'lajak o'qituvchilarni kreativ yondashuv asosida innovatsion faoliyatga tayyorlash	95
O.U.Yuldashov	Sun'iy intellektning ta'limda rivojlanish bosqichlari va konseptual mohiyati	100
Yakubjanova Muhayyo Qodirjanovna	Inklyuziv ta'lim jarayonida o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	106
Xamrayev Mirali Muxammadjonovich	Oliy ta'lim tizimida innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash mexanizmlari	110
Xudoynazarov Shokirjon Abdumalikovich	Konativ yondashuv asosida aeroport infratuzilmasining himoya darajasini ta'minlashga harbiy kadrlarni tayyorlash va amaliyotga yo'naltirish texnologiyalari	117
Rayimov To'lqinjon G'aybullayevich	Mintaqaviy xavfsizlik tizimida O'zbekiston davlat chegaralarini himoya qilish strategiyasining istiqbollari	124
Egamova Shoxida Djalilovna	Alisher Navoiy "Saddi Iskandariy" dostonidagi maishiy leksik birliklar	132
Raximov Mirzali Rabbimovich	Ilova konstruksiyalarining ilmiy tadqiqi haqiida ba'zi mulohazalar	138
Nazarova Sabrina Allaberdi qizi	Bolalar musiqa maktabida o'quvchilarning cholg'u chalish bo'yicha kreativ qobiliyatlarini shakllantirish texnologiyalari va formativ baholash roli	143
Boymanov Jasur Isroil o'g'li	Axborot xavfsizligi texnologiyalarini fundamental o'qitishning tamoyillari va maqsadlari	147
Sobirova Lobar Raximovna	Yosh o'qituvchilar faoliyatida uchraydigan pedagogik va psixologik to'siqlar	150
Rajabov To'xtasin Ibodovich	Barkamol avlod bolalar maktablari o'quvchilarida milliy iftixor tuyg'usini shakllantirish omillari	155
Turapova Ra'no Barat qizi	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida dialogik nutqni variativ yondashuv asosida rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	160
Sharipova Sadaf Latipovna	Muzeylar - madaniy xotira, meros va identitet o'rtasidagi ijtimoiy-madaniy ko'prik sifatida	165
Abulov To'lqin Mo'minovich	Aksiologik yondashuv asosida ilmiy-musiqiy me'rosini o'rganishning ilmiy-nazariy asoslari	169
Zikirova Nodira Yo'ldoshevna	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy motivatsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari	173
Samadova Sarvinoz Samad qizi	Turkistonda jadidchilik harakatining maorif va matbuot sohalarida amalga oshirgan islohotlari	180
Murodova Maqsuda Maxsudovna	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish	185
Abdujabbarova Feruza Abdunazarovna	XI-XII asr turkiy manbalari leksikasining lingvomadaniy talqini va uning o'zbek tilidagi ko'rinishlari	189
Xo'jamberdiyeva Sarvinoz Keldiyarovna	STEAM Ta'limida divergent tafakkurni rivojlantirishning samarali texnologiyalari	194
Nazarova Zarrina Allaberdiyevna	Oliy ta'limda imkoniyati cheklangan talabalarni ijtimoiylashtirishning nazariy- amaliy asoslari	200

Nazarova Zulayho Turobovna	Tarbiya fanini o'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalardan foydalanish	204
Jamolov Jasur Yunusboy o'g'li	Umumta'lim maktab o'quvchilarining darsdan tashqari yengil atletika to'garaklarda jismoniy tayyorgarliklarini oshirish yo'llari	208
Ашурова Мархабо Сайфуллоевна	Концепция национального воспитания в просветительских трудах бухарских джадидов	217
Shodmonov Furqat Abdimo'min o'g'li	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik ong va mas'uliyatni shakllantirishda interfaol o'qitish texnologiyalarining samaradorligi	221

**“TA'LIMDA ISTIQBOLLI IZLANISHLAR”
XALQARO ILMIY METODIK JURNALI UCHUN
MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI**

“Ta'limda istiqbolli izlanishlar” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “Ta'limda istiqbolli izlanishlar” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o'zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.
2. E'lon qilinadigan maqolalarga bo'lgan asosiy talablar:
 - ✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;
 - ✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro'yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;
 - ✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so'z) va tayanch so'zlar (8-10 ta) ingliz, o'zbek va rus tillarida keltiriladi.
3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to'liq yozilishi kerak), mualliflar bir nechta bo'lsa, ularning har biri haqida to'liq ma'lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko'rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo'llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro'yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e'lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.
4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o'ng tomon 2 sm.
5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo'lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to'liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.
6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro'yxatda ko'rsatiladi. Matn ichidagi ko'chirmadan so'ng iqtibos olingan asarning ro'yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o'rinda kitob, to'plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to'liq nomi, nashr ko'rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko'rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko'rsatiladi.
7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.
8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo'lsa, barcha savol va e'tirozlar bo'yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.
9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo'lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezislari va ma'ruzalari chop etilmaydi. E'lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko'chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.
10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o'zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko'rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.
11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o'zgartirishlar kiritishga haqlidir.
12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko'rib chiqilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2025-yil 16-fevral kuni № 622042-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko'chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: +998 (93) 689-80-90

*Ta'limda istiqbolli izlanishlar //xalqaro ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2025. № 11-son, 3-Qism.*